

БУДУЋНОСТ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ У СВЕТЛУ ОДЛУКЕ ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ У ПРЕДМЕТУ *ARANYOSI AND CALDARARU*^а

Александар Бошковић^{1*}, Томислав Трајковић²,
Гордана Николић³

¹Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд, Србија

²Виши суд, Ниш, Србија

³Министарство унутрашњих послова, Србија

* aleksandar.boskovic@kpu.edu.rs

Апстракт

Екстрадиција је дуго времена била доминантни облик међународне кривично-правне помоћи, али се у великом броју случајева показала као недовољно ефикасан инструмент. Имајући то у виду, на подручју ЕУ је установљен Европски налог за хапшење као институт који треба да допринесе ефикасности у борби против савремених видова криминала и да олакша предају лица између држава чланица како би се на ефикасан начин спречило бекство осумњичених или осуђених лица. У том смислу, у раду ће се најпре дати кратак осврт на Оквирну одлуку Савета Европске уније, којом је регулисан Европски налог за хапшење, и извршиће се његова анализа, при чему ће се указати на предности и недостатке Налога. Предмет истраживања у овом раду је превасходно посвећен анализи пресуде Европског суда правде у предмету *Aranyosi and Caldara*. Овом пресудом ЕСП су дерогирана поједина круцијална начела на којима је Налог и заснован, а посебна пажња посвећена је девалвацији начела узајамног поверења и начела узајамног признања судских одлука међу државама ЕУ, које иначе Савет Европске уније сматра „каменом темељцем” правосудне сарадње.

Кључне речи: Оквирна одлука 2002/584/ЈНА, Европски налог за хапшење, начело узајамног признања судских одлука, начело узајамног поверења, заштита основних људских права.

^а Овај рад је резултат реализовања научноистраживачког пројекта Криминалист у Србији и инструменти државне реакције, који финансира и реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду, циклус научних истраживања 2015–2019. године.

THE FUTURE OF EUROPEAN ARREST WARRANT IN LIGHT OF DECISION THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE IN THE CASE *ARANYOSI AND CALDARARU*

Abstract

For a long time, extradition has been a dominant form of international mutual legal assistance, but in many cases it has proven to be an insufficiently efficient instrument. Having that in mind, on the territory of the European Union, a European arrest warrant has been established as an institute that should contribute to the effectiveness of combating modern crime and facilitate the surrender of persons between member states in order to effectively prevent the escape of suspects or convicted persons. Regarding this, the Article will first give a brief overview of the Council of the European Union Framework Decision, which regulates the European arrest warrant, and will analyze it in order to define the strengths and weaknesses of the task itself. The subject of research in this article is primarily devoted to the analysis of the judgment of the European Court of Justice in the "Aranyosi and Caldaru" case. With this verdict, the European Court of Justice, derogates some of the key principles that order is based on and special attention is devoted to the devaluation of the principles of mutual trust and the principles of mutual recognition of judicial decisions among EU states, which the Council of the European Union considers as the cornerstone of judicial cooperation.

Key words: Framework Decision 2002/584 / JHA, European arrest warrant, principle of mutual recognition of court decisions, principle of mutual trust, protection of basic human rights.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Правна помоћ коју указују органи једне државе органима друге државе у правној науци назива се међународна кривичноправна помоћ, с тим да је од посебног значаја екстрадиција као облик међународне кривичноправне помоћи. Појам екстрадиције се најчешће одређује као „акт који се састоји у томе што власти једне државе предају извесно лице властима друге државе у циљу вођења кривичног поступка против њега или у циљу извршења казне над њим” (Стојановић, 2004, стр. 187).

Разматрајући међународне конвенције којима је регулисано питање екстрадиције, на овом месту треба поменути Конвенцију Савета Европе о екстрадицији са два додатна протокола (Кнежевић, 2009)¹ и Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима са додатним протоколима.² Међутим, „тра-

¹Усвојен је и Трећи додатни протокол уз Европску конвенцију о екстрадицији (10. новембра 2010. године), као и Четврти додатни протокол (20. септембра 2012. године).

²Наша земља ратификовала је Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима са првим додатним протоколом 5. новембра 2001. године („Службени гласник СРЈ – Међународни уговори”, број

диционални поступак екстрадиције постао је тежак и застарео инструмент за досегнути ниво односа између држава чланица Европске уније и то се нарочито испољило након стварања слободног простора Европске уније, са слободним кретањем људи и добара, али не и за органе гоњења јер се њихова функција завршавала на националним границама” (Ђурђић, 2012, стр. 22). Једноставно речено, целокупан поступак екстрадиције је био прилично спор и често оптерећен политичким и другим утицајима, чиме је ефикасност поступања стављена у други план.

Анализирајући многобројне разлоге који су довели до неефикасности екстрадиције, може се уочити да су од посебног значаја следећи разлози: у великом броју случајева су постојали проблеми када је било речи о тзв. политичким кривичним делима; правило које се састојало у забрани изручења сопствених држављана је широко примењивано; важило је начело двоструке кажњивости, које је подразумевало да дело због којег се тражи екстрадиција мора бити прописано као кривично дело и у држави молиљи и у држави која одобрава изручење; целокупна процедура екстрадиције била је превише формализована; у самом поступку екстрадиције су у одлучујућој мери учествовали органи извршне власти (мислећи ту пре свега на Министарство надлежно за правосуђе), а не судски органи власти.

Прве идеје о замени постојећег система екстрадиције изнесене су у Закључцима усвојеним на састанку Савета Европске уније у Тампереу 1999. године, да би затим Савет Европске уније 30. новембра 2000. године усвојио програм мера за примену начела узајамног признања одлука донетих у кривичном поступку, при чему је сâм Предлог за доношење Оквирне одлуке о Европском налогу за хапшење поднела Европска Комисија 27. новембра 2001. године, а своје мишљење о предлогу дао је и Европски парламент (Бановић, 2010, стр. 256–257). Савет Европске уније је јуна 2002. године усвојио Оквирну одлуку о европском налогу за хапшење и поступцима предаје између држава чланица (2002/584/ЈНА)³ – у даљем тексту Оквирна одлука, која је требало да почне са применом у целој ЕУ 1. јануара 2004. године. Међутим, то се није догодило из различитих разлога, а пре свега зато што се Оквирна одлука не примењује непосредно, већ је било потребно да се посебним законом наведена оквирна одлука имплементира у национално законодавство. Тако је, на пример, у Италији национални закон о имплементацији Оквирне одлуке ступио на снагу 14. априла 2005. године, а у Немачкој тек 2. августа

10/2001) и Други додатни протокол 11. маја 2006. године („Службени лист СЦГ – Међународни уговори”, број 2/2006).

³Доступно дана 1. 6. 2017. године: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3b151647-772d-48b0-ad8c-0e4c78804c2e.0004.02/DOC_1&format=PDF.

2006. године.⁴ У сваком случају, Оквирна одлука о европском налогу за хапшење заменила је све наведене правне инструменте који су јој претходили и који су усвојени на нивоу Европе у периоду од 1957. до 1996. године. Овако усвојени Европски налог за хапшење „на подручју кривичног права представља значајан помак у међудржавној сарадњи унутар Европске уније у области кривично правне сарадње и то је инструмент којим се узајамно признају судске одлуке у кривично правној” (Вучковић, Б. & Вучковић, В, 2015).

У контексту претходних уводних разматрања и са становишта насловљене теме, у наредном излагању ћемо укратко представити основне карактеристике Европског налога за хапшење, а затим ће детаљно бити анализирана пресуда Европског суда правде у предмету *Aranyosi and Caldaru*, што и представља предмет истраживања у овом раду. Фактички, основни циљ рада јесте сагледавање и анализа постојећих, али и стицање нових и потпунијих сазнања која ће имати научну и практичну вредност и допринети садржајнијем сагледавању и критичкој анализи када је у питању примена Европског налога за хапшење. Конкретно, циљ овог истраживања јесте да се путем анализе наведене пресуде, која у значајној мери одступа од претходно утврђених правила и судске праксе ЕСП, извуку одређени закључци у погледу тога каква је будућност Европског налога за хапшење, тј. да ли је на овај начин стандард заштите основних људских права и практично постављен изнад принципа узајамног признања судских одлука и узајамног поверења између држава чланица када је у питању извршење Налога.

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ

У преамбули Оквирне одлуке констатује се да би требало да формални поступак изручења буде укинут између држава чланица у односу на лица која беже пред правдом након што им је изречена правоснажна пресуда, а поступци за изручење требало би да буду убрзани у односу на лица која су осумњичена да су извршила одређено кривично дело (алинеја 1). Такође, јасно је одређен циљ увође-

⁴ Немачка је донела одговарајуће прописе 2004. године, али је Савезни уставни суд својом одлуком 2BvR 2236/04 од 18. јула 2005. поводом случаја Мамоуна Дарканзанлија, сиријског држављанина за којег су шпанске власти издале Европски налог за хапшење због сумње на тероризам, те прописе укинуо као неуставне, па је немачки законодавац донео нови *Europäisches Haftbefehlsgesetz*, који је ступио на снагу 2. августа 2006. године (BGBl 2006, Nr. 36, 1721) и који је у тадашњи *Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима (IRG)* унео садржаје Оквирне одлуке – цитирано према Крпач, 2014, стр. 958.

ња Налога, а то је укидање изручења између држава чланица и замена системом предаје лица између правосудних органа (алинеја 5). Констатује се да је Налог прва конкретна мера у подручју казненог права којом се примењује начело узајамног признања, које Савет Европске уније сматра „каменом темељцем” правосудне сарадње, а и сâм механизам Налога заснива се на високом степену поверења између држава чланица (алинеја 6 и 10).

Анализом овако постављених основних постулата за примену Налога може се закључити да се у први план ставља начело ефикасности поступања између држава чланица ЕУ како би поступци изручења били што бржи и са што мање формалности. Јасно је дефинисано начело узајамног признања судских одлука, које значи „аутоматско признавање и извршење судских одлука једне државе чланице од стране судова друге државе чланице” (*principle of mutual recognition*), чиме долази до „слободнога кретања судских одлука” (Бановић, 2010, стр. 257). Усвајањем овог начела „државе чланице Европске уније између себе прихватају међусобна правила и сарађују без потребе за додатним проверама и гаранцијама” (Xanthopoulos, 2018, р. 489). Самим тим, у ту сврху се и не употребљава термин *изручење*, већ се говори о предаји траженог лица, што само по себи упућује на поједностављени поступак. Фактички, циљ увођења Налога јесте да се судска одлука донета у једној држави чланици изврши у другој држави чланици као да ју је сама та држава донела, без испитивања законитости, а неопходна претпоставка успешности примене Налога, поред начела узајамног признања судских одлука, јесте и начело узајамног поверења. Начело узајамног поверења заснива се на претпоставци да је свака држава чланица достигла одговарајући високи степен друштвено-политичких вредности и заштите основних људских права, па се услед тога може поступати на јединствен начин. У пракси, ипак, „ова претпоставка често не одговара истини” (Van der Mei, 2017, р. 883).

Поред претходно наведених општих принципа, у члану 1 дата је и дефиниција према којој је Налог судска одлука коју издаје држава чланица с циљем хапшења и предаје тражене особе од стране друге државе чланице, због вођења кривичног поступка, извршења казне затвора или било које друге одлуке која се састоји у лишењу слободе. На овом месту треба нагласити да „употребљени израз ‘судска власт’ има шире значење од уобичајеног и поред судова обухвата и јавна тужилаштва, али не и полицијску или другу административну власт” (Ђурђић, 2012, стр. 26). Ипак, и поред овако јасног одређења појма Налога, према којем предаја тражене особе треба да се изврши у искључивој интеракцији правосудних органа две државе, Краљевина Данска је као држава чланица одредила орган извршне власти као орган надлежан за издавање и извршење Налога (Čule, Hržina, 2013, стр. 722).

Када су у питању разлози за издавање Налога, можемо приметити да постоје три групе разлога, и то због: 1) вођења кривичног поступка, 2) извршења казне затвора изречене након правоснажно окончаног кривичног поступка и 3) извршења одлуке која се састоји у лишењу слободе. Међутим, Налог се неће издати у свим случајевима када постоје наведени разлози, већ је неопходно да буду испуњени одређени услови. Уколико је у питању разлог вођења кривичног поступка, у складу са одредбама члана 2 Оквирне одлуке, Налог ће бити издат за дела за која је држава чланица (издавалац налога) прописала максималну затворску казну или лишење слободе од најмање дванаест месеци. Уколико су у питању разлози извршења казне затвора изречене након правоснажно окончаног кривичног поступка и извршења одлуке која се састоји у лишењу слободе, Налог ће бити издат ако је изречена казна затвора или одлука која се састоји у лишењу слободе у трајању од најмање четири месеца. Разматрајући услове под којима се може издати Налог, може се приметити да је намера да се избегне ситуација да државе чланице потражују изручење за лакша кривична дела. Такође, на овом месту може се поставити питање да ли се против једног лица може издати више налога. У тражењу одговора на ово питање могли бисмо консултовати праксу Републике Хрватске с обзиром на то да као чланица ЕУ примењује Налог, па у складу са тим „нема никакве законске препреке да се против једне те исте особе изда више различитих налога, тј. један Налог може се издати ради кривичног гоњења због кривичног дела за које је прописана казна затвора од најмање једне године, а други Налог се може издати ради правоснажно изречене казне затвора од најмање четири месеца” (Primorac, Krmek, Pilić, 2015, str. 108).

Ипак, од посебне важности су одредбе члана 2, став 2 Оквирне одлуке, којима се фактички, у одређеном обиму, укида начело двоструке кажњивости које је дуго било примарно у класичном поступку екстрадиције. Наиме, прописана је група од 32 кривична дела која, ако су кажњива у складу са правом државе која издаје Налог, прописаном казном затвора или одузимањем слободе од најмање три године – представљају разлог за предају лица на основу Налога без провере двоструке кажњивости. У осталим случајевима, ако је у питању кривично дело које није пописано у наведеној групи, примењују се општа правила о двострукој кажњивости, што значи да би такво дело требало бити прописано као кривично дело и у држави извршења Налога (чл. 2, ст. 4 Оквирне одлуке). Треба нагласити да чињеница да дело није прописано као кривично дело у држави извршења Налога не доводи аутоматски до обавезног одбијања, већ је то само разлог за

могуће одбијање извршења Налога, што ће се наравно ценити од случаја до случаја од стране судских власти поједине државе.⁵

У вези са наведеном одредбом се поставило питање „правне сигурности лица која живе или бораве на територији држава чланица Европске уније, чиме је непосредно угрожено начело легалитета (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), гарантовано, између осталог, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода” (Ђурђић, 2012, стр. 29). Ово питање било је предмет расправљања и пред Европским судом правде у предмету *Advocaten voor de Wereld* из 2007. године, где је на недвосмислен начин утврђено „да је за постулате начела законитости довољно да неко понашање буде прецизно инкриминисано у праву државе која издаје Налог” (Крарас, 2014, стр. 963). На овај начин је у потпуности испоштовано начело законитости јер ће се Налог извршити само према лицу које је у потпуности учинило кривично дело у држави где је такво дело инкриминисано. Уколико је дело учињено бар делом на територији државе која треба да изврши Налог, а у тој држави то дело није инкриминисано као кривично дело, у таквим случајевима неће ни доћи до предаје лица. У супротном, уколико је и у држави извршења Налога дело предвиђено као кривично дело, а бар делом је учињено на њеној територији, правосудни органи државе извршења могу одбити извршење Налога, али га могу и спровести, што ће се ценити од случаја до случаја. Посебан проблем могао би бити „постојање различитих основа искључења постојања кривичног дела у држави која издаје Налог и држави која га извршава (нпр. крајња нужда нема у свим кривичноправним системима исто правно дејство)” (Рисимовић, 2013, стр. 93).

Даље, једна од значајних новина које је донела Оквирна одлука јесте да више не важи забрана изручивања, тј. предаје сопствених држављана. Колико је велика осетљивост овог питања указује и чињеница да су многобројне државе оцењивале уставност имплементацијских закона, па је тако немачки Савезни уставни суд 2005. године прогласио имплементацијски закон неуставним, што је довело до обуставе извршења свих налога у Немачкој, а многе су државе одбиле извршавати немачке налоге на основу начела реципроцитета. Слична ситуација догодила се и у Пољској, Грчкој, Ирској, Чешкој, те на Кипру (Ђурђевић, 2007, стр. 1024), али је крајњи исход ипак био тај да су се поједина уставна решења ускладила са имплементациј-

⁵ Изузетак постоји у односу на давања, порезе, царине и размену валута јер се у тим случајевима извршење Налога не може одбити на основу чињенице да право државе чланице извршења не прописује исту врсту давања или пореза или да не садржи исту врсту правила с обзиром на давања, порезе и царине, те прописе о размени валута као право државе чланице у којој је издан Налог.

ским законима, чиме је поступак предаје сопствених држављана постављен као стандард поступања у државама чланицама Европске уније када је у питању извршење Налога.

Најзад, Оквирном одлуком су прецизно дефинисани разлози за обавезно и факултативно одбијање извршења налога (Бановић, 2010, Ђурђић, 2012), као и садржина и извршење Налога (Вучковић, Б. & Вучковић, В, 2015; Никач, Корајлић, Бећировић, 2013), о којима на овом месту неће бити речи имајући у виду претходно дефинисани предмет истраживања.

ПРЕСУДА ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ У ПРЕДМЕТУ ARANYOSI AND CALDARARU

Пресуда Европског суда правде од 5. априла 2016. године у предмету *Aranyosi and Caldaru*⁶ унела је тектонске поремећаје у области правде, слободе и безбедности посебно у односу начела узајамног признања судских одлука и узајамног поверења, с једне стране, и заштите основних људских права, с друге стране. Оквирном одлуком су врло прецизно дефинисани разлози (обавезни и факултативни) услед којих држава којој је упућен Налог може да одбије извршење Налога, а наведена судска пресуда заснована је на другачијим разлозима и у овом случају се примат дао заштити људских права.

Pal Aranyosi⁷ је мађарски држављанин против кога је Окружни суд у Мисколцу (Мађарска) издао два налога за хапшење – први 4. новембра 2014. године и други 31. децембра 2014. године – како би био предат мађарским правосудним органима у циљу кривичног гоњења. Већ 14. јануара 2015. године Aranyosi је лишен слободе у Бремену (Немачка) на основу потернице у Шенгенском информационом систему и на саслушању код судије Општинског суда је оспорио чињенице које му се стављају на терет и навео да није сагласан с поступком поједностављене предаје. Истог дана се Јавно тужилаштво у Бремену обратило Окружном суду у Мисколцу, позивајући се на услове лишења слободе у одређеним мађарским затворским установама које не испуњавају минималне европске стандарде, са питањем у којој установи би оптужена особа била затворена у случају предаје. Јавно тужилаштво округа Мисколц одговорило је да у овом случају није нужна присилна мера превентивног лишења слободе која се примењује у кривичним поступцима и да у мађарском кривич-

⁶Judgment of the Court in Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU from 5 April 2016, доступно 20. 6. 2017. на: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=175547&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=548364>

⁷У питању је предмет C-404/15.

ном праву постоји неколико присилних мера које су мање ограничавајуће од лишења слободе и да разматрају неколико других санкција које не укључују лишење слободе.

У даљем поступку, 21. априла 2015. године Јавно тужилаштво у Бремену затражило је да се предаја Агапуоси-ја правосудном органу које је издало Налог у циљу кривичног гоњења прогласи допуштеном истичући да, иако јавно тужилаштво округа Мисколц није навело у којој затворској установи ће оптужена особа бити затворена у случају предаје Мађарској, не постоји никаква конкретна индиција да ће у случају предаје оптужена особа бити жртва мучења или другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања.⁸ С друге стране, адвокат Агапуоси-ја је – баш из тог разлога што јавно тужилаштво округа Мисколц није навело у којој затворској установи ће оптужена особа бити затворена – затражио одбијање захтева јер је на овај начин немогуће испитати услове лишења слободе.

Поступајући по наведеним захтевима, Виши окружни суд у Бремену донео је једну веома интересантну одлуку. Најпре је констатовано да захтев који је поставила Мађарска испуњава све неопходне претпоставке захтева за предају у оквиру немачког Закона о европском налогу за хапшење (*Europäisches Haftbefehlsgesetz*) имајући у виду природу кривичних дела и прописану казну затвора. Ипак, овом приликом је Виши окружни суд у Бремену, поред важећих немачких закона, консултовао и одговарајућу праксу Европског суда за људска права. Од посебне важности била је пресуда ЕСЈП у случају *Варга и други против Мађарске* (бр. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 и 64586/13, од 10. марта 2015), у којој је Суд осудио Мађарску због пренасељености у својим затворима. Наиме, у овом случају утврђено је да је мађарска држава повредила чл. 3. ЕКЈП-а тако што је затварала подносиоце тужбе у премале и прена-

⁸ Европски суд за људска права у предмету *Данска, Француска, Норвешка, Шведска и Холандија против Грчке* (тзв. Грчки предмет из 1969. год.) дефинисао је стандарде према којима се утврђује постојање мучења или другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања ценећи суровост конкретних поступака. На основу ове пресуде, Европска комисија за људска права дефинисала је разлике између мучења, нечовечног поступања или кажњавања и понижавајућег поступања. Мучење је одређено као нечовечно поступање с одређеним циљем, као што је добијање обавештења, или уступака, или извршавања казне. Нечовечно поступање или кажњавање је поступање или кажњавање које намерно изазива тешке патње, менталне или физичке, а које је у датим околностима неоправдано, док се под понижавајућим поступањем или кажњавањем сматра поступање или кажњавање које грубо понижава човека пред другима или га приморава да се понаша против своје воље или савести. Кесић, Т., *Међународни стандарди поступања полиције у кривичним стварима*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2014, стр. 61.

трпане ћелије. Поред ове пресуде ЕСЈП-а, за немачки суд су од посебног значаја били и Извештаји Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ), који су настали приликом њихових посета Мађарској у периоду између 2009. и 2013. године, на основу чега је коначно Суд закључио да постоје јаке индиције према којима би – у случају предаје мађарском правосудном органу – Агањоси могао бити подвргнут условима лишења слободе којима се крши чл. 3 ЕКЈП-а, као и општа начела права из чл. 6 Уговора о Европској унији.⁹

У другом случају, румунски држављанин Robert Căldăraru¹⁰ је пресудом првостепеног суда у Фагарасу (Румунија) од 16. априла 2015. године осуђен на укупну казну затвора у трајању од годину дана и осам месеци због војње без возачке дозволе. Ова пресуда је постала правоснажна 15. октобра 2015. године, да би 29. октобра исте године првостепени суд у Фагарасу издао Налог за хапшење Căldăraruа и за њим је расписана потерница у Шенгенском информационом систему. Већ 8. новембра 2015. године Căldăraru је ухапшен у Бремену и на саслушању пред Општинским судом је изјавио да није сагласан с поступком поједностављене предаје. Врло брзо, тј. 20. новембра, Јавно тужилаштво у Бремену затражило је да се предаја Căldăraruа правосудном органу које је издало Налог прогласи допуштеном иако првостепени суд у Фагарасу није могао навести у којој би затворској установи требало да Căldăraru буде затворен.

Слично као и у предмету Агањоси, Виши окружни суд у Бремену је најпре констатовао да захтев који је поставила Румунија испуњава све неопходне претпоставке захтева за предају у оквиру немачког Закона о европском налогу за хапшење имајући у виду природу кривичног дела и изречену казну затвора. Ипак, и у овом случају Суд је консултовао одговарајућу праксу Европског суда за људска права, а од посебне важности су биле следеће пресуде: пресуда у случају *Voicu v. Romania*, бр. 22015/10; *Bujorean v. Romania*, бр. 13054/12; *Mihai Laurențiu Marin v. Romania*, бр. 79857/12 и *Constantin Aurelian Burlacu v. Romania*, бр. 51318/12. Све наведене пресуде ЕСЈП-а донете су 10. јуна 2014. године и у њима је Румунија осуђена због пренасељености у својим затворима, чиме је повређен чл. 3 ЕКЈП јер су тужиоци затварани у премале, пренатрпане и прљаве ћелије без довољно грејања

⁹ Чл. 3 ЕКЈП прописује да „нико не сме бити подвргнут мучењу или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању”, а у члану 6 УЕУ наглашено је да „Унија признаје права, слободе и начела из Повеље о основним правима Европске уније, а права, слободе и начела из Повеље тумаче се у складу с општим одредбама из Главе VII Повеље о њеном тумачењу и примени, и уз уважавања објашњења из Повеље која указују на изворе ових одредаба”.

¹⁰ У питању је предмет *C-659/15 PPU*.

и без топле воде за туширање. Такође, разматрани су и Извештаји Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ), који су настали приликом посете Румунији у периоду између 5. и 17. јуна 2014. године, којима је утврђена знатна пренасељеност у затворима, на основу чега је Суд закључио да постоје јаке индиције према којима би – у случају предаје румунском правосудном органу – Căldăraги могао бити подвргнут условима лишења слободе којима се крше чл. 3 ЕКЛП-а и општа начела права из чл. 6 Уговора о Европској унији.

На основу овако утврђених чињеница у наведена два предмета Виши окружни суд у Бремену није могао одлучити о допуштености предаје Aranyosi-а и Căldăraги-а Мађарској и Румунији због ограничења предвиђених чл. 1, ст. 3 Оквирне одлуке.¹¹ Имајући све то у виду, Виши окружни суд у Бремену одлучио је да прекине поступак и да се обрати Европском суду правде са два питања:

1) Треба ли чл. 1, ст. 3 Оквирне одлуке тумачити на начин да је захтев за предају у циљу кривичног гоњења, односно извршења казне затвора, недопуштен ако постоје озбиљни показатељи да услови лишења слободе у држави чланица која је издала Налог крше основна права лица и општа правна начела утврђена чланом 6 УЕУ-а или га треба тумачити на начин да држава чланица извршења у тим случајевима одлуку о допуштености предаје може или мора условити гаранцијама поштовања услова лишења слободе? Може ли или мора држава чланица извршења у ту сврху поставити конкретне минималне захтеве за услове лишења слободе које треба гарантовати?

2) Треба ли чл. 5 и чл. 6, ст. 1. Оквирне одлуке¹² тумачити на начин да судски орган који је издао Налог такође може дати гаранције поштовања услова лишења слободе или то ипак остаје подвргнуто националним одредбама о надлежностима државе чланице која је издала Налог?

Наведена два предмета Европски суд правде (ЕСП) спојио је у сврху доношења јединствене пресуде имајући у виду њихову повезаност и сличност. Приликом одлучивања ЕСП се посебно бавио питањима која су спорна још од почетка примене Оквирне одлуке, а то је „успостављање баланса између ефикасног спровођења закона (кроз принцип узајамног признања судских одлука) и ограничење личних слобода (кроз заштиту основних људских права)” (Bovend’Eerdт, 2016, str. 116).

¹¹ Чл. 1, ст. 3 гласи да Оквирна одлука не мења обавезу поштовања основних права и основних правних начела садржаних у члану 6 Уговора о Европској унији.

¹² Чл. 5 Оквирне одлуке су дефинисане гаранције које у неким случајевима мора да пружи држава чланица која је издала Налог, а чланом 6, ст. 1 Одлуке прописано је да правосудни орган који издаје Налог јесте правосудни орган државе чланице који издаје Налог, надлежан за издавање Налога у складу с правом те државе.

Разматрајући ова два супротстављена захтева, ЕСП у својој пресуди истиче да Оквирна одлука има за циљ замену система мултилатералног изручења лица системом предаје осуђених или осумњичених лица који се темељи на начелу узајамног признања судских одлука.¹³ Конкретније, начело узајамног поверења свакој од држава налаже да сматра, осим у изузетним околностима, да све остале државе чланице поштују право Уније и конкретно основна права призната тим правом.¹⁴ Као последица овакве претпоставке, државе чланице су начелно у обавези да изврше Налог, а то могу одбити само у таксативно наведеним случајевима обавезног или факултативног неизвршења прописаним одговарајућим одредбама Оквирне одлуке.

Ипак, без обзира на то што се на овај начин у први план ставља ефикасност поступања, Суд је признао да су ограничења начела узајамног признања и поверења међу државама чланицама могућа „у изузетним околностима” (пар. 82).¹⁵ Имајући ово у виду, ЕСП у пресуди наглашава да је поштовање члана 4 Повеље Европске уније о основним правима, заједно са чланом 3 ЕКЈП-а, у вези са забраном мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања¹⁶ обавезујуће и да има апсолутни карактер. На основу овога следи да, када правосудни органи држава чланица извршења Налога располажу доказима који указују на стварну опасност нечовечног или понижавајућег поступања према лицима која су лишена слободе у држави чланици која је издала Налог, дужни су да оцене постојање те опасности и одлуче о предаји лица, с тим да спровођење Налога не сме довести до нечовечног или понижавајућег поступања према том лицу.

Оваква оцена захтева примену „двостепеног теста (two stage test)” (Bovend’Eerdт, 2016, str. 117). У првом кораку правосудни орган који извршава Налог треба да испита опште услове лишења слободе у држави која је издала Налог и та анализа мора да се заснива на објективним, веродостојним, прецизним и актуелним подацима о условима лишења слободе који преовладавају у држави чланици која је издала Налог.¹⁷ Уколико је утврђена стварна опасност од нечовеч-

¹³ Видети пресуде: West, C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, par. 54.; Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, par. 36.; F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, par. 34. i Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, par. 27.

¹⁴ У том смислу, видети мишљење: 2/13, EU:C:2014:2454, par. 191.

¹⁵ Видети мишљење: 2/13, EU:C:2014:2454, par. 191.

¹⁶ Опширније о судској пракси ЕСЈП када је у питању кршење члана 3 ЕКЈП-а видети: Бошковић, А. (2015). *Радње полиције у претходном кривичном поступку и њихова доказна вредност*, Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања, стр. 103–107.

¹⁷ Ти елементи могу, између осталог, произлазити из међународних судских одлука попут пресуда Суда за људска права, судских одлука државе чланице

ног или понижавајућег поступања због општих услова лишења слободe у држави чланици која је издала Налог, та чињеница сама по себи не може довести до одбијања извршења Налога, већ упућује на други корак. Други корак се састоји у обавези правосудног органа у држави извршења да на конкретан и прецизан начин оцени да ли постоје озбиљни и оправдани разлози због којих се верује да ће баш то лице бити изложено опасности због услова намераваног лишења слободe у држави чланици која је издала Налог.

На основу целокупне анализе, ЕСП је закључио да у случају постојања објективних, веродостојних, прецизних и актуелних података о постојању системских и општих недостатака, правосудни орган извршења мора на конкретан и прецизан начин испитати постоје ли у случају предаје наведеној држави чланици озбиљни и утврђени разлози који указују на то да ће особа на коју се односи Налог, због услова лишења слободe, бити изложена стварној опасности од подвргавања нељудском и понижавајућем поступању у смислу чл. 4 Повеље. Правосудни орган извршења од правосудног органа које је издало налог мора захтевати достављање допунских информација које овај мора доставити у року одређеном тим захтевом. У том смислу, правосудни орган извршења мора одложити своју одлуку о предаји лица док не добије допунске информације које му омогућавају да отклони постојање такве опасности. Ако постојање те опасности не може бити отклоњено у разумном року, правосудни орган мора одлучити да ли треба обуставити поступак предаје.

БУДУЋНОСТ ЕВРОПСКОГ НАЛОГА ЗА ХАПШЕЊЕ – ЗАВРШНА ДИСКУСИЈА

Од самог почетка примене Налога принципи узајамног признања судских одлука и узајамног поверења између држава чланица били су водећи и нису се доводили у питање, а разлози за одбијање извршења Налога јасно су одређени одредбама чл. 3 и 4 Оквирне одлуке, у којима ризик од кршења људских права није наведен као основ за одбијање извршења Налога. У том смислу, „често су истицане критике да се даје превелики значај принципу узајамног признања судских одлука у циљу што веће ефикасности извршења Налога, што је често ишло и на штету основних људских права” (Anagnostaras, 2016, p. 1675). Пресуда Европског суда правде у предмету *Aranyosi and Caldaru* се широко тумачи као пресуда којом је утврђено да је ЕСП кренуо новим путем када је у питању Европски налог за хапшење, а то је пут успостављања равнотеже између де-

која је издала Налог, као и одлука, извештаја или других докумената које израђују органи Савета Европе или који потичу из система Уједињених нација.

лотворне и ефикасне примене Налога и одговарајуће заштите основних људских права (Ouwerkerk, 2018, p. 104). И поред тога што је Европски суд правде донео овакву пресуду, Оквирна одлука се и даље није променила и ризик од кршења људских права и даље није наведен као основ за одбијање извршења Налога.

Суштинско питање које се поставило пред ЕСП-ом у овом случају било је: „Може ли држава извршења Налога да одбије предају тражене особе уколико постоје јаке индиције, засноване на одговарајућим доказима, које указују на могућност кршења основних људских права у држави која је издала Налог, иако наведене околности није могуће подвести под разлоге за обавезно или факултативно одбијање извршења Налога прописаних Оквирном одлуком?” (Anagnostaras, 2016, p. 1675). Чини се да ЕСП није дао потпуно јасан одговор на постављено питање јер је у пресуди дефинисан само разлог за одлагање извршења Налога, а не за одбијање. Наиме, остало је отворено питање шта учинити када након протека разумног рока и даље постоји стварна опасност од нечовечног и нехуманог поступања? (Gáspar-Szilágyi, 2016, 216). Шта ће се десити у ситуацијама када информације које се односе на услове лишења слободе дуги временски период нису задовољавајуће (Marguery, 2016, p. 955)? У последњој реченици пресуде је речено да ако постојаће те опасности не може бити отклоњено у разумном року, правосудни орган мора одлучити да ли треба обуставити поступак предаје (пар. 104). Ипак, овако дефинисана реченица оставља простора за многобројна тумачења и питања. Уопште се поставља питање шта држава извршења Налога треба да уради са тим лицем, тј. да ли ће предузети кривично гоњење тог лица у складу са својим националним законодавством или евентуално извршити казну затвора у затворима у својој земљи? Или ће пак пустити ухапшено лице на слободу? Ова питања захтевају јасан одговор, а наведена пресуда је баш та питања оставила отвореним усредсређујући се само на то да држава извршења евентуално може обуставити поступак предаје, а не и на то шта чинити са тим лицем након евентуалног обустављања поступка предаје.

ЕСП је у овој пресуди разјаснио два питања: прво, да међусобно поверење између држава чланица дефинисано Оквирном одлуком као један од основних принципа није безусловно и, друго, да постоји приближавање судске праксе ЕСЈП-а и ЕСП-а када је у питању тумачење чл. 3 ЕКЈП и чл. 4 Повеље Европске уније о основним правима (Bovend'Eerd, 2016, str. 117). Доношењем ове одлуке прекинута је ранија судска пракса која се примарно руководила начелом узамног поверења између држава чланица које је било неповредиво,¹⁸

¹⁸ На пример, у случају Melloni (пресуда ЕСП од 26. фебруара 2013. године – С-399/11 доступно на: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62011CJ0399> дана 10. 7. 2017. године) Суд је утврдио да држава извршења Налога не

засновано на претпоставци да све државе чланице на истом нивоу обезбеђују ефикасну и делотворну заштиту основних људских права. Приближавање судске праксе ЕСЉП-а и ЕСП-а, када је у питању тумачење чл. 3 ЕКЉП и чл. 4 Повеље Европске уније о основним правима, посебно је изражено у овој судској одлуци јер се усвајањем „двостепеног теста (twostagetest)”, који обавезује државу извршења Налога да испита опште услове лишења слободe у држави која је издала Налог, а затим и посебне услове који се односе на конкретно лице које треба да буде предано, јесте исти тест који је усвојен и у пракси ЕСЉП-а приликом интерпретације члана 3 ЕКЉП-а (Bovend'Eerdт, 2016, str. 118). Када је у питању првостепени тест, терет доказивања је на одбрани, тј. одбрана треба да докаже да постоји општа опасност од нехуманих услова лишења слободe, с тим да није конкретизовано на који начин одбрана представља те информације (Margueу, 2018, p.711). Овом пресудом је потврђен значај принципа узајамног поверења између држава чланица, али је и утврђено да ти принципи нису апсолутни и да могу бити ограничени у изузетним околностима (Hong, 2016, p. 562).

Значајно је истаћи и то да је доношењем ове пресуде постављен нови стандард за доказивање кршења основних људских права, а то је постојање стварног ризика – *real risk* – од нечовечног или понижавајућег поступања (Gáspár-Szilágyi, 2016, 217), што је, чини се, корак напред ка бољој заштити основних људских права и слобода. Ипак, са правом се може поставити питање да ли је на овакву одлуку Европског суда правде утицала чињеница да се у конкретним случајевима није радило о тешким кривичним делима. Односно, „да ли би ЕСП донео идентичну пресуду да је, на пример, у случају *Aranyosi* у питању било кривично гоњење за више тешких убистава или да је у случају *Caldararu* било потребно извршити правоснажну казну затвора због кривичног дела тероризма” (Ouwerkerk, 2018, p. 106)? Најзад, јасно произлази да принцип узајамног поверења између држава чланица треба и даље да остане доминантан принцип, али треба оставити простора да буде и критички размотрен у појединачним изузетним случајевима, а не да се примењује по апсолутном аутоматизму. На овај начин је уведен основ само за одлагање извршења Налога, а не и за одбијање јер су разлози за обавезно и факултативно одбијање извршења Налога јасно дефинисани Оквирном одлуком. Најзад, ова судска пресуда није резултирала изменама Оквирне одлуке иако би вероватно било оправдано и сврсисходно да се као разлог за одбијање извршења Налога наведе и опасност од нечовечног и нехуманог поступања.

може условљавати предају тражене особе осуђене у одсуству тиме да та пресуда буде преиспитана у држави која је издала Налог како би се избегла повреда права на правично суђење и право на одбрану.

ЛИТЕРАТУРА

- Anagnostaras, G. (2016). Mutual confidence is not blind trust! Fundamental rights protection and the execution of the European arrest warrant: Aranyosi and Caldárraru. *Common Market Law Review* 53(6), 1675–1704.
- Бановић, Б. (2010). Европски налог за хапшење [European Arrest Warrant]. У Зборнику *Кривично законодавство Србије и стандарди Европске уније [Criminal legislation of Serbia and European Union standards]*. (252–270). Београд: Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу.
- Бошковић, А. (2015). *Радње полиције у претходном кривичном поступку и њихова доказна вредност [Police actions in the preliminary criminal proceedings and their probative value]*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
- Bovend'Eerd, K. (2016). The Joined Cases Aranyosi and Căldăraru: A New Limit to the Mutual Trust Presumption in the Area of Freedom, Security, and Justice? *Utrecht Journal of International and European Law* 32(83), 112–121. DOI: <http://dx.doi.org/10.5334/ujel.337>
- Čule, J., & Hržina, D. (2013). Primjena Europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj – očekivanja i stvarnost [Application of the European Arrest Warrant in Croatia - expectations and reality]. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 20(2), 715–750.
- Đurđević, Z. (2007). Europski sud pravde i legitimitet europskog uhidbenog naloga [The European Court of Justice and the legitimacy of the European arrest Warrant]. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 14(2), 1021–1028.
- Ђурђић, В. (2012). Европски налог за хапшење [European Arrest Warrant]. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 46(1), 21–37.
- Европска конвенција о екстрадицији са Додатним протоколом, Другим додатним протоколом, Трећим додатним протоколом и Четвртим додатним протоколом [European Convention on Extradition with Additional Protocol, Second Additional Protocol, Third Additional Protocol and Fourth Additional Protocol]. Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 10(2001), Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 12(2010), 1(2011), 13(2013), 4(2014).
- Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима са додатним протоколима [European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters with Additional Protocols]. Службени лист СРЈ – Међународни уговори, бр. 10(2001), Службени лист Србије и Црне Горе – Међународни уговори, бр. 2(2006).
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. Службени лист Србије и Црне Горе – Међународни уговори, бр. 9(2003), 5(2005), 7(2005), Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 12(2010), 10(2015).
- Gáspár-Szilágyi, S. (2016). Joined Cases Aranyosi and Căldăraru: Converging Human Rights Standards, Mutual Trust and a New Ground for Postponing a European Arrest Warrant. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 24(2-3), 197–219.
- Hong, M. (2016). Human Dignity, Identity Review of the European Arrest Warrant and the Court of Justice as a Listener in the Dialogue of Courts: Solange-III and Aranyosi: BVerfG 15 December 2015, 2 BvR 2735/14, Solange III, and ECJ (Grand Chamber) 5 April 2016, Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU, Aranyosi and Căldăraru. *European Constitutional Law Review*, 12(3), 549–563.

- Кесић, Т. (2014). *Међународни стандарди поступања полиције у кривичним стварима [International standards for police conduct in criminal matters]*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
- Кнежевић, С. (2009). Екстрадиција у европском праву [Extradition in European Law]. У Зборнику *Водич кроз право Европске уније [Guide to European Union law]*. (202-217). Београд: Службени гласник – Институт за међународну политику и привреду – Правни факултет Универзитета у Београду.
- Крарас, Д. (2014). Оквирна одлука Вијећа (Европске Уније) од 13. VI 2002. о Европском ухидбеном налогу (EUN) и поступцима предаје између држава чланица (2002/584/PUP) [The Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States from 13. VI 2002.]. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 64(5-6), 955–988.
- Marguery, T.P. (2016). Rebuttal of Mutual Trust and Mutual Recognition in Criminal Matters: Is 'Exceptional' Enough? *European Papers*, 1(3), 943-963.
- Marguery, T.P. (2018). Towards the end of mutual trust? Prison conditions in the context of the European Arrest Warrant and the transfer of prisoners framework decisions. *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 25(6), 704-717.
- Никач, Ж., Коралић, Н., & Беџировић, М. (2013). Европски налог за хапшење и предају као супститут екстрадиције у ЕУ [European Arrest Warrant as a substitute for extradition in EU]. *Kriminalističke teme* 13(1-2), 75–91.
- Оквирна одлука о европском налогу за хапшење и поступцима предаје између држава чланица од 13. јуна 2002. године [Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European Arrest Warrant and Surrender Procedures between the Member States]. Доступно дана 1. 6. 2017. године на: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3b151647-772d-48b0-ad8c-0e4c78804c2e.0004.02/DOC_1&format=PDF
- Ouwerkerk, J. (2018). Balancing Mutual Trust and Fundamental Rights Protection in the Context of the European Arrest Warrant - What Role for the Gravity of the Underlying Offence in CJEU Case Law? *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 26 (2), 103-109
- Повеља о основним правима Европске уније [Charter of Fundamental Rights of the European Union]. Доступно дана 1. 3. 2019. године на: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf
- Пресуда Европског суда правде у предмету *Aranyosi and Căldăraru* [Judgment of the Court - Grand Chamber in Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU from 5 April 2016] доступно дана 20. 6. 2017. године на: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=175547&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=548364>
- Пресуда Европског суда правде у предмету C-303/05 – *Advocaten voor de Wereld* [Judgment of the Court - Grand Chamber In Case C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*] доступно дана 27. 2. 2019. године на :<http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=61470&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1438556>
- Пресуда Европског суда за људска права у случају *Бужореан против Румуније* (бр. 13054/12) [Case of *Bujorean v. Romania* - Application no.13054/12]. доступно дана 28. 2. 2019. године на:<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144664>
- Пресуда Европског суда за људска права у случају *Константин Аурелиан Бурлаку против Румуније* (бр. 51318/12). [Case of *Constantin Aurelian Burlacu v. Romania* - Application no. 51318/12]. Доступно дана 28. 2. 2019. године на: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144665>

- Пресуда Европског суда за људска права у случају *Михаи Лаурентиу Марин против Румуније* (бр. 79857/12) [Case of Mihai Laurențiu Marin v. Romania - Application no.79857/12]. Доступно дана 28. 2. 2019. године на: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144666>
- Пресуда Европског суда за људска права у случају *Варга и други против Мађарске* (бр. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 и 64586/13, од 10. марта 2015) [Case of Varga and others v. Hungary - Application no. 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13, and 64586/13] Доступно дана 28. 2. 2019. године на: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-152784>
- Пресуда Европског суда за људска права у случају *Војку против Румуније* (бр. 22015/10) [Case of Voicu v. Romania - Application no.22015/10]. Доступно дана 27. 2. 2019. године на: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144661>
- Primorac, D., Krmek, M., & Pilić, M. (2015). Teorijska i praktična problematika izvršenja europskog uhiđenog naloga bez provjere dvostruke kažnjivosti [Theoretical and practical problems of performance European Arrest Warrant without verification of double punishability]. U Zborniku *Usklađivanje zakonodavstva sa ACQUIS-EM [Harmonization of legislation with ACQUIS]*. (105–117). Sarajevo: Centar za društvena istraživanja Internacionalnog Burch univerziteta.
- Рисимовић, Р. (2013). *Основи који искључују постојање кривичног дела у упоредном праву [Basics that exclude the existence of a criminal offense in comparative law]*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
- Стојановић, З. (2004). *Међународно кривично право [International Criminal Law]*. Београд: Јустинијан.
- Уговор о Европској унији [Treaty on European Union], доступно дана 1. 3. 2019. године на: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF
- Van der Mei, A.P. (2017). The European Arrest Warrant system: Recent developments in the case law of the Court of Justice. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 24(6), p. 882-904.
- Вучковић, Б., & Вучковић, В. (2015). Европски налог за хапшење [European Arrest Warrant]. У Зборнику *Међународна судска, тужилачка и полицијска сарадња у борби против криминала [International judicial, prosecutorial and police cooperation in the fight against crime]*. (205–213). Београд: Удружење за међународно кривично право.
- Xanthopolou, E. (2018). Mutual trust and rights in EU criminal and asylum law: Three phases of evolution and the uncharted territory beyond blind trust. *Common Market Law Review*, 55(2), p. 489–509.

**THE FUTURE OF EUROPEAN ARREST WARRANT
IN LIGHT OF DECISION THE EUROPEAN COURT
OF JUSTICE IN THE CASE *ARANYOSI AND CALDARARU***

Aleksandar Bošković¹, Tomislav Trajković², Gordana Nikolić³

¹University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade, Serbia

²Higher court, Niš, Serbia

³Ministry of Internal Affairs, Serbia

Summary

By adopting the Framework Decision on the European Arrest Warrant and Surrender Procedures between the Member States, by the Council of the European Union in June 2002, all legal instruments that preceded it had been superseded and were adopted at the EU level in the previous period on extradition. The Framework Decision clearly defines the principle of mutual recognition of judicial decisions between the Member States which, as such, are directly related to the principle of mutual trust, and the very purpose of introducing the Order is to execute a court decision in one Member State in another Member State as if it were that this country itself had brought it, without questioning the legality.

The judgment of the European Court of Justice of 5 April 2016 in the “Aranyosi and Caldaru” case has introduced major changes in the area of justice, freedom and security, in particular with regard to the principle of mutual recognition of judicial decisions and mutual trust, on the one hand, and protection of fundamental human rights on the other hand. Namely, in this judgment, the Court acknowledged that the limits of the principle of mutual recognition and trust between the Member States are possible in exceptional circumstances, in cases not explicitly mentioned by the Framework Decision, which constitute a violation of fundamental human rights. In that sense, it has been established that, in the case of objective, credible, accurate and contemporary data on the existence of systemic and general deficiency, the judicial authority must execute in a concrete and precise manner whether there are serious and established reasons in the event of the transfer to the mentioned Member State the person to whom the Arrest Warrant refers in order to prosecute or execute a sentence consisting in deprivation of liberty due to the conditions of deprivation of liberty shall be exposed to a real danger of being subjected to inhuman and degrading treatment. Regardless of this ESP judgment, the Framework Decision, has still not changed and the risk of violating human rights is still not listed as grounds for refusing the execution of the Arrest Warrant.